

A. ΤΟ ΑΠΕΙΡΟ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Στήν Ιστορία της ανθρώπινης διαδρομής στον Κόσμο καμμιά, ίσως, άλλη διατύπωση, κανένας όρισμός της Αγάπης δέν ξεπέρασε τόν λόγο του Παύλου, όπως αιωνίζεται στό 13ο κεφάλαιο της Α΄ προς Κορινθίους Έπιστολής Του. Έπειδή κορυφώνει τήν ίδια τήν ούσία του Δημιουργού, έπειδή αναφέρεται στίς θεμελιώδεις ιδιότητες καί τίς κυριώτατες συντεταγμένες της ύπαρξης, της δράσεως, της αναγκαιότητας καί, έν τέλει, της καθαρότητάς της. Τοποθετώντας την μακριά από κάθε προσκόλληση στον υλικό κόσμο, περιγράφοντας τήν ιλιγγιώδη της δύναμη, τήν προέλευση, τήν ούσία καί τίς άπειρες δυνατότητές της φανερώνει ένα νέο όπλο για τήν Ζωή πού υπερακοντίζει τό δίκαιο του Όρθου Λόγου, χωρίς, όμως, νά τό καταργεί. Αυτό, ίσως, είναι τό μεγαλειό της, αυτή καί ή δυναμη πού τήν οδηγεί ως έννοια μοναδική στήν πορεία των αιώνων. Αγάπη καί Θεός κατά τόν Παύλο είναι ένα καί τό αυτό, προσάγοντας ταπεινοφροσύνη στήν όντότητα του Ανθρώπου, σταθερότητα στον αισθηματικό του κόσμο, όξυνση της προσοχής του στον νου, ακρίβεια στήν δράση του.

Ο μεγάλος μυστικός κήρυκας καί φιλόσοφος Παύλος καταδύεται στά έγκατα της ύπαρξης αποκαλύπτοντας καί ταυτίζοντας τήν ούσία του Θεού μέ τήν Αγάπη. Μπορούμε, λέει, νά γίνουμε ένα μέ τόν Θεό, συναντώντας Τον μέσα στους άλλους ανθρώπους, καθώς ό Θεός είναι ένας καί ίδιος σέ όλους μας. Όποιος ξεχωρίζει δέν αγαπά. Αυτή ή οικουμενικότητα, ή δίχως έθνική, φυλετική ή θρησκευτική διάκριση είναι, ίσως, ή κορύφωση της έννοιας του Θεού καί, κάτ' επέκτασιν, της Αγάπης. Απλώνοντάς την δίχως όρια, ό Παύλος απορρίπτει κάθε ιδέα επίκρισης για όποιοδήποτε δημιούργημα στό Σύμπαν, αποθεώνοντας έτσι καί τήν έσχατη λεπτομέρειά του, καθώς μοιάζει έντελώς άδιανόητο νά απορρίπτει κανείς τό δημιούργημα ενός Δημιουργού πού, υποτίθεται, πώς αγαπά. Διαφορετικά θά είχαμε έναν Θεό πού αγαπάμε μέ όρους καί προϋποθέσεις καί πού, σέ όρισμένες, βέβαια, πλευρές της Δημιουργίας Του, έμεις, θά τά καταφέρναμε καλύτερα!... Η αγάπη κατά τόν Παύλο «πάντα στέγει». Καί ή δύναμη της βρίσκεται ακριβώς στή λέξη πάντα.

Θά μπορούσε κανείς νά επιχειρεί μιάν άτελείωτη διερεύνηση, ανάλυση ή έρμηνεία στίς βαθύτατες έννοιες της Αγάπης έτσι όπως τήν διατυπώνει ό ισόθεος Παύλος. Αλλά ή Αγάπη δέν είναι πρόβλημα όρισμού· είναι έπιταγή βίωσης. Η Αγάπη είναι φροντίδα, ύπηρεσία, αφιέρωση, αυτοθυσία. Η Αγάπη

είναι ή υπέρβαση του Έγώ, ή ολοκληρωτική του συντριβή, τό άνοιγμα τής καρδιάς στους άλλους μέσα από τήν έγκαρτέρηση, τήν άποδοχή τής έτερότητας και τήν μακροθυμία. Η οικουμενικότητα αυτής τής προσφορᾶς δέν μπορεί νά παγιδεύεται μέσα στό ξεχωριστό, τό έγωϊστικό, τό έπιλεγμένο. Η Αγάπη ποτέ δέν έπιλέγει.

Μιά άλλη, σημαντική έξίσου, παράμετρος του ιστορικού όρισμου της από τόν Δάσκαλο τών Έθνών είναι ή αναφορά Του στην σταθερότητα τής Αγάπης. Άς προσπαθήσουμε νά δοῦμε τίς άτελειώτες αύξομειώσεις τών αισθημάτων μας, τίς αιφνίδιες αλλαγές αγάπης-μίσους, τήν αστάθεια μ'έναν λόγο, τήν ρευστότητα, τούς ύπολογισμούς του αισθηματικού μας κόσμου, τήν όλότελα και συχνά θεωρητική του έκδήλωση. Αν τό έπιχειρήσουμε μέ ειλικρίνεια, ύποθέτω δέν θά νοιώσουμε καθόλου περήφανοι. Η Αγάπη είναι πράξη βίου. Διαρκής, άπροκατάληπτη, άνιδιοτελής, οικουμενική, σταθερή πράξη φροντίδας, προσφορᾶς, αύτοθυσίας. Η Αγάπη συγχωρεϊ πάντα, υπερβαίνοντας τά έαυτῆς, επειδή δέν σχετίζεται μέ τά όρια του Καλού και του Κακού, έξυψώνοντας τόν Άνθρωπο υπεράνω, άφου είναι πάνω από κάθε διάκριση, κάθε διαίρεση, άποτελώντας τήν συνεκτική ουσία του Σύμπαντος Κόσμου.

Ήρθαμε στον Κόσμο αυτόν μέ μία πράξη αγάπης. Αιτία αλλά και μέσον τής επιστροφῆς μας στον Πατρικό Οίκο θά είναι πάλι ή Αγάπη. Ο Παῦλος γνωρίζει, βέβαια, άριστα πώς όλες οι ιδιότητες του Θεου είναι μέσα μας, άφου τό σῶμα και κατ'έπέκτασιν όλόκληρη ή όντότητά μας είναι ναός του Θεου¹ και, άρα, μέρος τής δικῆς Του Οντότητας. Η Αλήθεια, εν τούτοις, είναι σκεπασμένη από στρώματα άγνοιας πού συσώρευσαν επιθυμίες και πράξεις έγωκεντρικές σε τέτοιο βαθμό πού νά ξεχάσουμε τήν ρίζα τής προέλευσῆς μας, τόν Οίκο καταγωγῆς μας, τόν σκοπό τής ύπαρξῆς μας, τής συνύπαρξῆς μας μέ τόν Θεό και τούς άλλους ανθρώπους πού άποτελοῦν μερικές από τίς πολλαπλές έκδηλώσεις Του.

Ο Παῦλος καυτηριάζει πάνω άπό όλα τήν άπληστία, τήν πλεονεξία² πού τήν θεωρεϊ ως μέγιστο κακό και έμπόδιο για μιάν ουσιαστική προσέγγιση τής Αγάπης. Η Αγάπη ξερει μόνο νά δίνει. Ο Άνθρωπος τής Σιδερένιας Έποχῆς πού διανύουμε ξερει μόνο νά παίρνει, μεθοδεύοντας διαρκῶς νέους τρόπους για τόν σκοπό αυτόν. Η Αγάπη προϋποθέτει νηφάλιο νοῦ και διαρκῆ έγρήγορη³. Απαιτεϊ, μ'άλλα λόγια, τήν στάση του βίου μας άγρυπνη στον

Κόσμο. Παροῦσα, νηφάλια καί ἄγρυπνη. Σέ μιά παρόμοια κατάσταση βίωσης τῆς Ἀλήθειας ἢ Ἀγάπη καταργεῖ τόν φόβο, ὑπερβαίνοντας τά ὅρια τοῦ Θανάτου. Πῶς, ὅμως, θά ἔρθει αὐτή ἡ εἰρήνη στήν ὄντοτητά μας;

Χρειαζόμαστε τό Καλό. Τό πρόβλημά μας δέν πρέπει νά περιορίζεται στό πῶς θ' ἀπαλλάξουμε τόν νοῦ μας ἀπό τό κακό ἀλλά στό πῶς θά ἀποκαλύψουμε μέσα μας τό Ἀγαθο⁴ πού ἐξ' ὑπαρχῆς εἶναι θρονισμένο στήν ὄντοτητά μας. Μόνο ἔτσι ἡ συσσώρευση τοῦ Ἀγαθοῦ θά ἀποδυναμώσει τόν νοῦ ἀπό τήν ἄγρια, καθημερινή ἐπιδρομή τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ ὑλικοῦ κόσμου πού τόν πολιορκοῦν καί τόν μαστιγώνουν, μὴ ἀφήνοντας περιθώρια ἀνάπτυξης μιᾶς ἄλλης, μοναδικῆς ἐπιθυμίας πού θά ὤφειλε νά δεσπόζει στόν νοῦ τοῦ Ἀνθρώπου: τήν ἐπιθυμία τῆς ὀλοκλήρωσής του, τῆς τελείωσης, τῆς θέωσής του. Εἶναι χαρακτηριστικό ν' ἀναφέρουμε πῶς σέ ὅλη τήν Ἐπιστολογραφία τοῦ Παύλου, ὅπως, ἄλλωστε, καί σέ ὀλόκληρη τήν Καινή Διαθήκη, ἀπουσιάζει ὀλότελα ἢ λέξη ἔρωτος. Μόνο πολύ ἀργότερα ὀρισμένοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μίλησαν γιά τόν θεῖο ἔρωτα. Γιατί, ἄραγε; γιά ποιόν λόγο ἀποσιωπᾶται ἀπό τόν Παῦλο μιά, ἀναμφισβήτητα, τόσο καταλυτική αἰσθηματική διάσταση, τόσο κοινή καί τόσο δραστική στήν ἀνθρώπινη ὑπαρξη; γιατί δέν τό συσχετίζει καν μέ τήν μυστηριακή διάσταση τῆς Ἀγάπης;

Ἐπάρχει μιά ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρουσα διάκριση ἀνάμεσα στήν πανάρχαιη ἀντιπαράθεση τῶν δύο ἐννοιῶν καί ὁ Θεῖος Ἀπόστολος τό γνωρίζει ὅσο κανεῖς ἄλλος στόν κόσμο. Γνωρίζει τήν διαφορὰ σέ τέτοιο βάθος ὥστε νά ἀποφεύγει ὄχι μόνο τήν σύγκριση τῶν δύο ἐννοιῶν ἀλλά, ἀκόμη, καί τήν ἀπλή ἀναφορὰ στόν ἔρωτα, πού, ἐκ τῶν πραγμάτων, βρίσκεται στήν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη πλευρά ὡς πρός τήν θεϊότητα τῆς Ἀγάπης. Καί τοῦτο ἐπειδή ἡ ἐρωτική σχέση ἐνσωματώνει τήν πρόθεση τῆς κατάκτησης ἐνῶ ἡ Ἀγάπη εἶναι ἀφ' ἑαυτῆς θυσία. Ἐπειδή, σχεδόν χωρὶς ἐξαιρέση, ὁ ἔρωτας ἔχει ἡμερομηνία λήξεως ἐνῶ ἡ Ἀγάπη εἶναι ἄχρονη καί ἀτελεύτητη. Ὁ ἔρωτας ζητάει νά πάρει, ἡ Ἀγάπη νά δώσει. Ὁ ἔρωτας καλλιεργεῖ μιά σχέση μοναδικότητας. Ἡ Ἀγάπη εἶναι οἰκουμενική. Ὁ ἔρωτας εἶναι μιά πυρκαγιά πού ξεσπάει συνήθως ξαφνικά. Ἡ Ἀγάπη ἔχει τήν ἄπλα καί τήν γαλήνη τῆς αἰωνιότητος. Ἡ Ἀγάπη πηγάζει ἀπό καί ἀπευθύνεται στόν Ἐαυτό. Ὁ ἔρωτας στό εἶδωλό του. Ὁ ἔρωτας εἶναι μιά ἀξία αὐτόνομη καί προσωποποιημένη. Ἡ Ἀγάπη εἶναι ἀπρόσωπη καί ἀπόλυτη. Ἡ Ἀγάπη ὑπάρχει. Ὁ ἔρωτας ζεῖ.

Αὐτοί καί ἄλλοι πολλοί λόγοι διαστέλλουν ὀριστικά τόν ἔρωτα ἀπό τήν Ἀγάπη. Καί, σύμφωνα πάντα μέ τόν ὀρισμό πού ἐπιχειρεῖ ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν γιά τήν Ἀγάπη, εἶναι ὀλότελα φανερό πώς καμμιά ἤ σχεδόν καμμιά σχέση δέν μποροῦμε πλέον νά διακρίνουμε ἀνάμεσα στήν δαιμονική ταραχή, τήν ἐπανάσταση τοῦ ἔρωτα καί τήν θεία γαλήνη, τήν ἡρεμη τάξη τῆς Ἀγάπης. Ὁ ἔρωτας, ἴσως, κάποτε μπορεῖ νά ἀνοίξει τήν πύλη τῆς Ἀγάπης ἄν κατορθώσει νά ξεπεράσει τά στενά ὄρια τοῦ προσώπου καί νά ἀνυψωθεῖ στήν οἰκουμενική διάσταση τοῦ Ἄνθρώπου. Τότε ἀπό ἐγκόσμια καθήλωση γίνεται πύλη πρὸς τό Ἄπειρο.

1. Ὑμεῖς γάρ ναός Θεοῦ ἐστε ζῶντος (Β΄ΚΟΡΙΝΘ., VI § 16).
- 2...καί τήν πλεονεξίαν, ἣτις ἐστίν εἰδωλολατρεία (ΚΟΛΟΣΣ., III § 16).
3. Γρηγορῶμεν καί νήφωμεν (Α΄ΘΕΣ., V § 6).
4. Ἀποστυγοῦντες τό πονηρόν, κολλῶμενοι τῷ ἀγαθῷ (ΡΩΜ., XII § 9).